

Archiwum Żydowskiego Instytutu Historycznego

**Spuścizna Eliasza Feldmana
(1983-2006)**

Sygn. S/369

Opracowanie mgr Aleksandra Bańkowska

Warszawa 2008

SPUŚCIZNA ELIASZA FELDMANA

41 zeszytów zapisanych ręcznie w języku polskim (nieliczne fragmenty po angielsku). 32 zeszyty zawierają wiersze, opowiadania, aforyzmy Eliasza Feldmana, pisane w Nowym Jorku w latach 1983-2006. 4 zeszyty zawierają dowcipy żydowskie, zaś kolejne 5 – dowcipy polityczne z lat 60., 70. i 80.

Materiały zostały przesłane przez autora 14 kwietnia 2008 r.

W zeszytach z 1983 i 1985 r. (sygn. 1 i 3) Eliaasz Feldman zawarł swoją wierszowaną autobiografię, dedykowaną dzieciom. Wynika z niej, że urodził się 1 stycznia 1924 r. w Skarżysku Kamiennej, miał czworo starszego przyrodniego rodzeństwa: Rywkę, Szłomę, Szmulka i Jakuba oraz młodszą rodzoną siostrę Sabinę. Nosił nazwisko Sternkikier. Rodzice posiadali sklep. W wyniku wielkiego kryzysu byli zmuszeni go sprzedać. Ojciec wyjechał do Urugwaju z zamiarem sprowadzenia rodziny po uprzednim urządzeniu się. Jednak nie udało się zebrać pieniędzy na podróż. Rodzina zamieszkała u brata matki Berka, gabaja i melameda. Eliaasz uczęszczał do chederu od trzeciego roku życia, do polskiej szkoły powszechnej od dziesiątego.

W połowie października 1939 r. opuścił Skarżysko razem z siostrą Sabiną i wyjechał do Lwowa. Tam zarejestrowali się do pracy i w lutym 1940 r. wyjechali do obwodu kujbyszewskiego. Eliaasz pracował w spółdzielni metalowej; uczył się także w szkole średniej. Był działaczem obwodowego Związku Patriotów Polskich.

Po powrocie do Polski razem z matką i siostrą zamieszkali w Lubawie na Dolnym Śląsku. Podjął pracę w Komitecie Żydowskim. W 1948 r. został skierowany przez KC partii do szkoły prawniczej w Toruniu. W 1950 r. ożenił się z Henryką Kosior. Oboje zostali skierowani przez Ministerstwo Sprawiedliwości do pracy w prokuraturze w Legnicy. Eliaasz poza tym wykładał w szkole zawodowej i ośrodku szkolenia partyjnego. Pod koniec 1950 r. został szefem prokuratury powiatowej w Lubinie, a w 1953 r. prokuratorem miasta i powiatu legnickiego. Kierował prokuraturą legnicką przez 10 lat.

W 1963 r. został oskarżony o imperializm i syjonizm, wykluczony z partii i zwolniony z pracy. Otworzył biuro pisania podań. W 1968 r. cała rodzina wyemigrowała przez Wiedeń i Rzym do Nowego Jorku.

Eliasz Feldman początkowo pracował jako drukarz, następnie w International University Booksellers przy sortowaniu i sprzedaży książek. Uczył się jednocześnie języka angielskiego. Od 1972 do 1985 r. pracował w Ośrodku Medycznym Góry Synaj na Manhattanie, początkowo jako goniec, potem windziarz, a w końcu jako transportowiec.

Zawartość zbioru:

1. Wierszowana autobiografia. Aforyzmy i wiersze. 1983.
1983, rękopis, jęz. pol., zeszyt, s. 154
2. Wiersze i aforyzmy. 1983-1985.
1983-1985, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 278
3. Wiersze, aforyzmy i opowiadania. 1985.
1985, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 322
4. Wiersze, aforyzmy, opowiadania. 1985-1986.
1985-1986, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 312
5. Opowiadania, wiersze, eseje, aforyzmy. 1986-1987.
1986-1987, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 366
6. Wiersze, refleksje, opowiadania, aforyzmy. 1987-1988.
1987-1988, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 296
7. Wiersze, refleksje, opowiadania, aforyzmy. 1988.
1988, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 151
8. Wiersze, refleksje, opowiadania, aforyzmy, szkice, eseje. 1989, część I.
1989, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 290
9. Refleksje, szkice, eseje, opowiadania, aforyzmy i wiersze. 1989, część II.
1989, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 199
10. Wiersze, aforyzmy, opowiadania, szkice, refleksje, 1990, część I.
1990, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 184
11. Wiersze, aforyzmy, opowiadania, szkice, refleksje, 1990, część II.
1990, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 187
12. Refleksje, szkice, eseje, opowiadania, aforyzmy i wiersze. 1992-1993.
1992-1993, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 294
13. Opowiadania, felietony, wiersze. 1997-1999.
1997-1999, rękopis, jęz. pol., zeszyt, s. 303
14. Opowiadania, felietony, aforyzmy. 2000, część I.
2000, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 254
15. Refleksje, wiersze, opowiadania, felietony, aforyzmy. 2000, część II.
2000, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 158

16. Felietony, opinie, rymowane aforyzmy. 2001, część I; załączone wycinki prasowe z polskiej prasy dot. głównie sprawie mordu Żydów w Jedwabnem w 1941 r.
2001, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 159
17. Felietony, wiersze, aforyzmy, 2001, część II.
2001, rękopis, j. pol., ang., zeszyt, s. 188
18. Felietony, aforyzmy, wiersze, eseje, opowiadania, 2001, część III.
2001, rękopis, j. pol., ang., zeszyt, s. 199
19. Opowiadania, felietony, aforyzmy, wiersze. 2002, część I.
2002, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 190
20. Felietony, opowiadania, aforyzmy, 2002, część II.
2002, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 199
21. Felietony, refleksje, wiersze, aforyzmy, opowiadania, 2002, część III.
2002, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 184
22. Felietony, refleksje, wiersze, aforyzmy, opowiadania, 2003, część I.
2003, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 190
23. Opowiadania, felietony, aforyzmy, wiersze oraz wspomnienia, 2003, część II;
załączone 2 wycinki z polonijnego pisma „Nowy Dziennik”.
2003, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 199
24. Felietony, opowiadania, wiersze, 2003, część III; załączony wycinek z polonijnej gazety „Weekend”
2003, rękopis, j. pol., ang., zeszyt, s. 183
25. Eseje. 2004, część I.
2004, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 203
26. Eseje, opowiadania, wiersze itp. 2004, część II.
2004, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 197
27. Opowiadania, felietony, aforyzmy, wiersze, 2004, część III.
2004, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 192
28. Felietony i wiersz, 2005, część I.
2005, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 200
29. Felietony i wiersze, 2005, część II.
2005, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 188

30. Felietony i aforyzmy, 2005, część III; załączony wycinek z prasy: „Oświadczenie przywódców partii demokratycznej”
2005, rękopis, j. pol., ang., zeszyt, s. 192
31. Ciekawostki z morałem. wierszyki, rymowane aforyzmy, felietony. Ostatni brulion. 2006.
2006, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 156
32. Wiersze, których nie ma w innych księgach i brulionach
bd, rękopis, j. pol., zeszyt, k. 26
33. Żydowskie dowcipy. Część I.
bd, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 199
34. Żydowskie dowcipy. Część II.
bd, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 307
35. Żydowskie dowcipy. Część III.
bd, rękopis, j. pol., zeszyt, brak paginacji
36. Żydowskie dowcipy. Część IV.
bd, rękopis, j. pol., zeszyt, brak paginacji
37. Anegdoty polityczne. Różne.
bd, rękopis, j. pol., zeszyt, brak paginacji
38. Anegdoty polityczne. Radio „Warszawa zachodnia odpowiada”.
bd, rękopis, j. pol., zeszyt, brak paginacji
39. Anegdoty polityczne. O gospodarce komunistycznej. „Warszawa zachodnia odpowiada” – dalszy ciąg. O komunizmie i jego przywódcach.
bd, rękopis, j. pol., zeszyt, s. 199
40. Anegdoty „Warszawa zachodnia odpowiada”. Dalszy ciąg.
bd, rękopis, j. pol., zeszyt, brak paginacji
41. Anegdoty polityczne. Społeczeństwo o przywódcach i o komunizmie.
bd, rękopis, j. pol., zeszyt, brak paginacji